

Zhodnotenie výdavkov vynaložených na ochranu životného prostredia v Európskej únii

Evaluation of the expenditures incurred for environmental protection in the European Union

Kristína Mandalová

Abstract

It is extremely important to promote environmental activities and stimulate economic development that is environmentally friendly and prevent environmental degradation. Evaluation of the expenditures for environmental protection can help us to better evaluate environmental policies. These expenditures are spent mainly on reduction and elimination of environmental pollution, as well as prevention itself. Environmental protection is an area that is integrated into many policies that pursue a common goal of achieving sustainable development. Huge importance has the integration of environmental considerations into economic policy, which is necessary for sustainable development.

Key words

expenditures, environment, European Union

Úvod

Podnikanie a ochrana životného prostredia v súčasnosti predstavujú veľmi aktuálnu tému. Veľkou výzvou pre každý podnik je nie len sa udržať na trhu a zachovať si konkurencieschopnosť, ale aj dodržiavať všetky environmentálne aspekty, ktoré sú v súlade s nariadeniami Európskej únie. Jedným z cieľov Európskej únie je aj trvalo udržateľný rozvoj v environmentálnej oblasti. Konkurencieschopnosť a environmentálny udržateľný rast boli dlho považované za dva nezlučiteľné pojmy. Lisabonská agenda je vo veľkej miere zameraná práve na podporu ekonomického rozvoja a konkurencieschopnosti. Zhodnotenie výdavkov na ochranu životného prostredia je dôležité pre samotné hodnotenie a monitorovanie environmentálnej politiky, ako aj na zabezpečenie koordinácie medzi politikami jednotlivých členských štátov, ktoré sa zaviazali k trvalo udržateľnému rozvoju a plneniu environmentálnych cieľov.

Materiál a metódy

Cieľom príspevku je zhodnotenie výdavkov, ktoré Európska únia vynakladá na ochranu životného prostredia. Na podporu danej problematiky bola použitá odborná literatúra domácich a zahraničných autorov, ako aj materiály Európskej komisie a OECD. Príspevok pozostáva najmä zo zhodnotenia štatistických údajov, ktoré boli získané zo štatistického portálu eurostat. Použitými metódami boli predovšetkým metóda analýzy, komparácie a syntézy.

Výsledky a diskusia

Vplyv európskej politiky životného prostredia sa neustále mení vzhľadom na to, že dopad jednotlivých odvetví na znečisťovanie je rôzny. Mnohé environmentálne problémy nemajú

dokonca európsky rozmer. Ako uvádza Johnson a Turner (2006) národná environmentálna legislatíva predstavuje implementáciu smerníc Európskej únie, pričom tieto smernice umožňujú členským štátom splňať ciele Európskej únie takým spôsobom, ktorý najlepšie zodpovedá ich vlastných špecifickým podmienkam. V roku 2004 bol prijatý Akčný plán pre environmentálne technológie. Zameriava sa na technológie, ktoré majú na jednej strane viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti ekonomiky a na druhej strane obmedziť čerpanie prírodných zdrojov a spotrebu energie. Podľa Európskej komisie (2004) sa sústreďuje na štyri hlavné oblasti:

- klimatické zmeny
- ochranu prírody a ochranu biodiverzity
- zdravie a kvalitu života
- riadenie prírodných zdrojov a odpadu

Jedným z cieľov Akčného plánu je zlepšenie environmentálnych technológií, ale aj zameranie sa na samotnú environmentálnu dimenziu a udržateľný hospodársky rast. Podľa OECD (2006) na rozdiel od ostatných iniciatív v rámci Lisabonskej stratégie je Akčný plán ovplyvnený viac Goteburgským ako Lisabonských procesom.

V tabuľke 1 môžeme vidieť celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27. Výdavky na ochranu životného prostredia sú v príspevku analyzované z pohľadu priemyslu, špecializovaných výrobcov a verejného sektora, pričom do priemyslu spadá ťažba nerastných surovín, výroba a rozvod elektriny, plynu a vody. Špecializovanými výrobcami sú výrobcovia a poskytovatelia ekologických služieb, najmä verejné a súkromné podniky, ktoré sa špecializujú na ekologických služby.

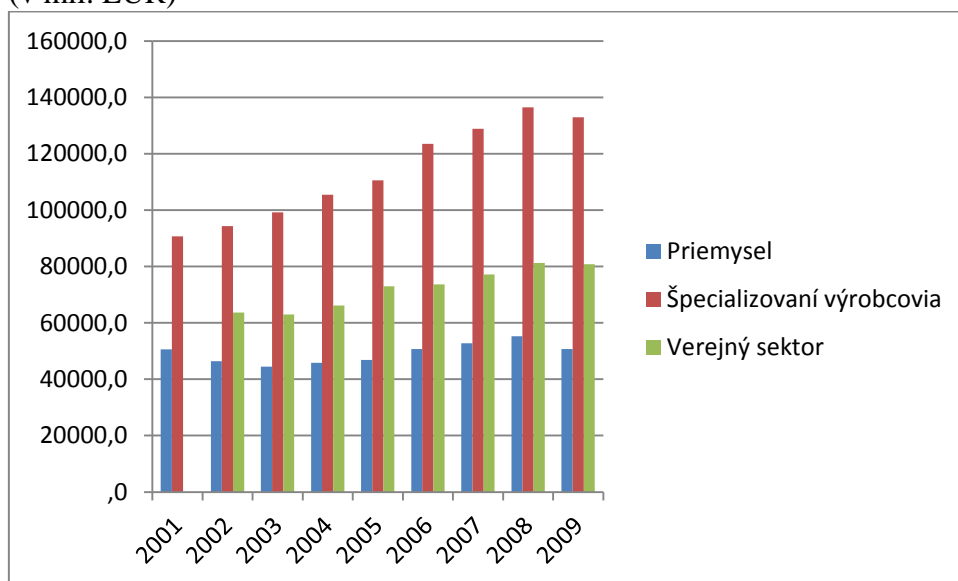
Tabuľka 1 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27
(v mil. EUR)

	Priemysel	Špecializovaní výrobcovia	Verejný sektor
2001	50 632	90 727	-
2002	46 407	94 339	63 641
2003	44 451	99 174	62 952
2004	45 869	105 469	66 167
2005	46 879	110 589	73 012
2006	50 756	123 540	73 590
2007	52 790	128 802	77 172
2008	55 223	136 460	81 303
2009	50 665	132 880	80 829

Zdroj: Eurostat

Všeobecne najvyššie výdavky na ochranu životného prostredia vynakladajú špecializovaní výrobcovia, kde je z roka na rok sledovaný nárast, okrem roku 2008 na rok 2009, čo bolo spôsobené hospodárskou a finančnou krízou, ktorá zasiahla aj túto oblasť. Výdavky špecializovaných výrobcov tu poklesli približne o 2,6%. Pokles v danom roku sledujeme aj v ostatných oblastiach. V prípade verejného sektora prišlo k najnižšiemu poklesu, a to o 0,6%, v priemysle bola táto hodnota najvyššia a predstavovala 8,3%. Čo sa týka nárastu výdavkov vzhľadom na prvý a posledný sledovaný rok, môžeme zhodnotiť, že v oblasti priemyslu prišlo k nepatrnému nárastu. Pri špecializovaných výrobcov sledujeme najvyšší nárast, a to o 46,5%, vo verejnom sektore to je nárast o 27%. Porovnanie výdavkov môžeme vidieť aj v obrázku 1.

Obrázok 1 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27 (v mil. EUR)

Zdroj: Eurostat

Porovnanie celkových výdavkov na ochranu životného prostredia v EÚ-27 je možné vidieť aj v tabuľke 2, kde sú hodnoty vyjadrené v % HDP.

Tabuľka 2 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27 (% HDP)

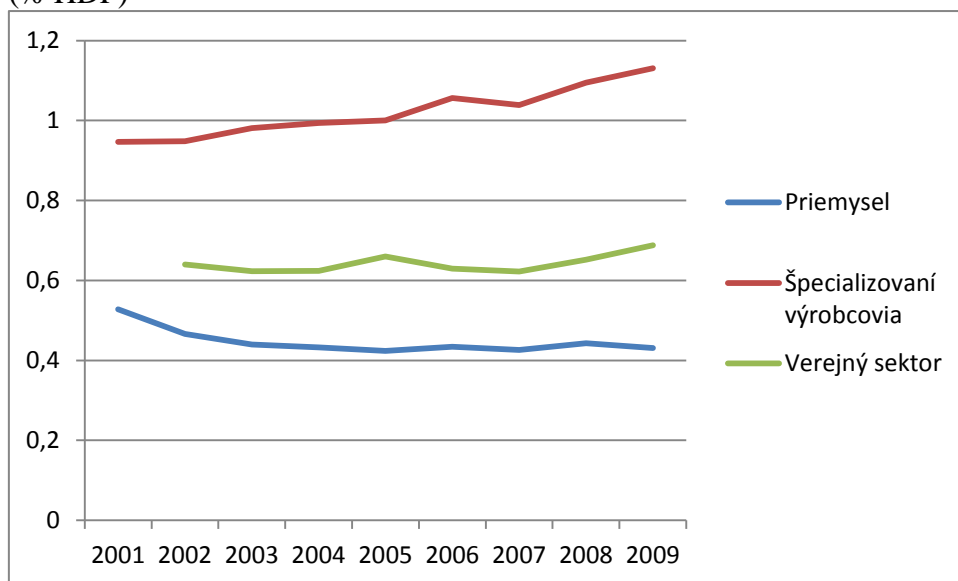
	Priemysel	Špecializovaní výrobcovia	Verejný sektor
2001	0,53	0,95	-
2002	0,47	0,95	0,64
2003	0,44	0,98	0,62
2004	0,43	0,99	0,62
2005	0,42	1,00	0,66
2006	0,43	1,06	0,63
2007	0,43	1,04	0,62
2008	0,44	1,09	0,65
2009	0,43	1,13	0,69

Zdroj: Eurostat

Pri HDP, najvyššie hodnoty v rámci celkových výdavkov vynaložených na ochranu životného prostredia sledujeme opäť v oblasti špecializovaných výrobcov. V oblasti priemyslu sledujeme od roku 2001 do roku 2005 pokles tejto hodnoty. Z roku 2001 na rok 2005 to bol pokles o 0,11 percentuálneho bodu. Od roku 2005 bol zaznamenaný nárast, pričom k poklesu došlo v poslednom sledovanom roku, kedy hodnota dosiahla rovnakú úroveň ako v roku 2007. V oblasti špecializovaných výrobcov bola hodnota v rokoch 2001 a 2002 rovnaká, v roku 2003 nastal nárast, ktorý bol prerušený v roku 2007, kedy došlo k najvýraznejšiemu poklesu, a to o hodnotu 0,05 percentuálneho bodu. Vo verejnom sektore za celé sledované obdobie sledujeme výkyvy výdavkov na ochranu životného prostredia v jednotlivých rokoch. Ak sú porovnávané výdavky za prvý a posledný sledovaný rok,

v priemysle došlo k poklesu tejto hodnoty o 0,1 percentuálneho bodu. Nárast môžeme vidieť v prípade špecializovaných výrobcov a verejného sektora.

Obrázok 2 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27 (% HDP)

Zdroj: Eurostat

Európska únia venuje veľký obnos peňažných prostriedkov na ochranu životného prostredia a obmedzenie jeho znečisťovania. Najmä čistý vzduch, voda a pôda sú nevyhnutné pre ľudský život, a preto je potrebné si ich chrániť pre zachovanie zdravého životného prostredia. V tabuľke 3 môžeme vidieť porovnanie výdavkov na ochranu životného prostredia z pohľadu priemyslu, špecializovaných výrobcov a priemyslu podľa typu znečistenia.

Tabuľka 3 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27 podľa typu znečistenia za rok 2009 (% HDP)

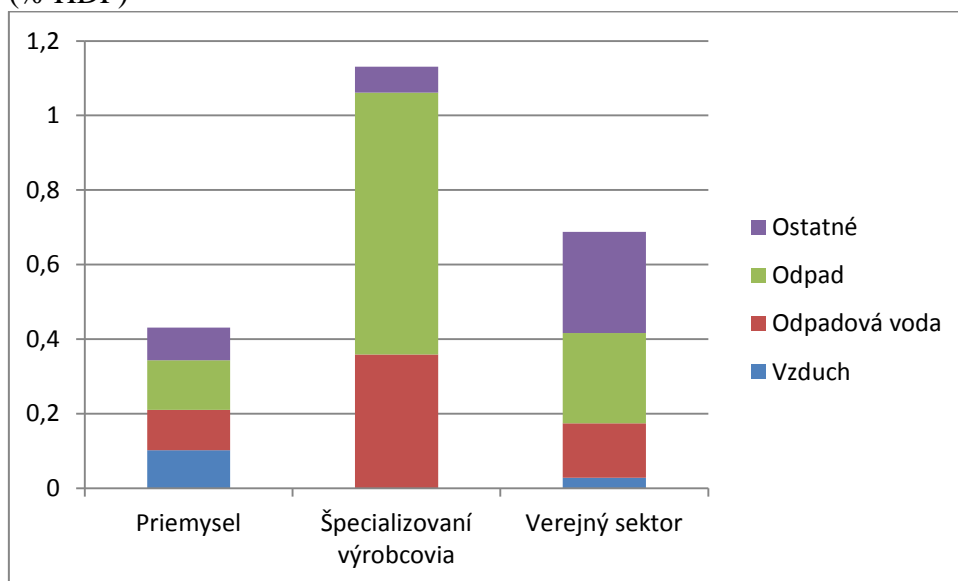
	Priemysel	Špecializovaní výrobcovia	Verejný sektor
Vzduch	0,10	0,00	0,03
Odpadová voda	0,11	0,36	0,15
Odpad	0,13	0,70	0,24
Ostatné	0,09	0,07	0,27

Zdroj: Eurostat

Ako môžeme vidieť, najväčšie výdavky sú vynakladané na odpad, ktorý je produkován špecializovanými výrobcami. Druhú najväčšiu hodnotu predstavujú výdavky na čistenie odpadových vôd v tejto oblasti. Celkovo najväčšie výdavky na ochranu životného prostredia vynakladajú špecializovaní výrobcovia a priemysel, vo verejnom sektore je toto percento najnižšie. Pre lepšie znázornenie je uvedený obrázok 3.

Obrázok 3 Celkové výdavky na ochranu životného prostredia v EÚ-27 podľa typu znečistenia za rok 2009

(% HDP)

Zdroj: Eurostat

Záver

Ako uvádza Dayová (2004), je nesprávne myslieť si, že ekonomický rast a konkurencieschopnosť nemožno dosiahnuť v rámci zachovania a zabezpečenia environmentálnych štandardov, nakoľko jedno s druhým súvisí a podniky, ktoré sa správajú zodpovedne k životnému prostrediu môžu mať rovnako dobré výsledky ako tie ostatné. V konečnom dôsledku sú teda konkurencieschopnosť a environmentálna politika navzájom komplementárne. Dôležité je brať ohľad na potreby environmentálne aj podnikateľské. Nízka úroveň výdavkov na ochranu životného prostredia zároveň neznamená, že krajina si svoje životné prostredie nechráni. Zhodnotenie výdavkov na ochranu životného prostredia je všeobecne zamerané na posúdenie vplyvu ekonomických činností na životné prostredie a zároveň pomáha pri tvorbe nových politík a opatrení v oblasti ochrany životného prostredia.

Abstrakt

Je nesmierne dôležité podporovať ekologické aktivity a stimulovať rozvoj ekonomiky, ktorá je ekologická a predchádza tak poškodzovaniu životného prostredia. Zhodnotenie výdavkov na ochranu životného prostredia nám môže pomôcť k lepšiemu hodnoteniu politík v oblasti životného prostredia. Tieto výdavky sú vynakladané predovšetkým na zníženie a elimináciu znečistenia životného prostredia, ako aj na samotnú prevenciu. Ochrana životného prostredia je oblasťou, ktorá je integrovaná do mnohých politík, ktoré sledujú jeden spoločný cieľ, ktorým je dosiahnutie udržateľného rozvoja. Veľký význam má integrácia environmentálnych otázok do hospodárskej politiky, kde je potrebný udržateľný rast z dlhodobého hľadiska.

Kľúčové slová

výdavky, životné prostredie, Európska únia

Literatúra

1. DAY, C. *Podnikanie a ochrana životného prostredia*.
<http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/clanok/podnikanie-a-ochrana-zivotneho-prostredia>
2. EUROPEAN COMMISSION. *Stimulating Technologies for Sustainable Development: An Environmental Technologies Action Plan for the European Union*. Brussels: Commission of the European Communities, 2004. 6 s.
http://ec.europa.eu/environment/etap/pdfs/com_2004_etap_en.pdf
3. EUROSTAT. *Environmental protection expenditure in Europe*. Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2011. ISBN 978-92-79-20789-1.
4. JOHNSON, D. – TURNER, C. *European Business*. Oxon: Routledge, 2006. 315 s. ISBN 0-203-69692-1.
5. OECD. *Governance of Innovation Systems: Case studies in cross-sectoral policy*. Paris: OECD Publications, 2006. ISBN 92-64-03571-0.

Adresa autora:

Ing., Kristína Mandalová, Katedra verejnej správy, Fakulta európskych štúdií a regionálneho rozvoja, Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, Tr. A. Hlinku 2, 949 76 Nitra, 037/6415656, k.mandalova@gmail.com

Oponent: JUDr. Lucia Paľšová, PhD.